

Geen stroom uit het stopcontact? Chemicus **Simon Rozendaal**: ‘Hoe zit het trouwens met die transitie?’ **Wil het een beetje vlotten?’**

Wat een zootje. Vanaf 1 juli is het niet meer mogelijk om in de regio Utrecht een huis of bedrijfspand te betrekken waar stroom uit het stopcontact komt. In het *Journala* zei staatssecretaris Jo-Annes de Bat (CDA) dat er eerst hoogspanningsstations bij moeten. De verslaggever voegde toe dat dit wel tot 2033 kan duren.

Het is niet voor het eerst dat er sprake is van ‘netcongestie’. Voor bedrijven gold in Utrecht al twee jaar een aansluitstop. Eindhoven zit ook op slot. Netbeheerder Liander wil sinds 2014 een nieuw transformatorstation bij Hoofddorp. Het komt er nu echt aan, jubelt Liander anno 2026.

Dit is gehannes dat bij een derdewereldland past.

Wie is schuldig? De vorige kabinetten-Rutte, netbeheerders zoals TenneT (lees: de staat)? Er is een partij die tot nu toe niet wordt genoemd in het wartepieten. Greenpeace, Milieudefensie en consorten houden al een halve eeuw kernenergie tegen en promoten zon en wind.

Politici, de ambtenarij, activistische wetenschappers en niet te vergeten de media zijn meegegaan in hun retoriek. Zo schreven een kleine honderd hoogleraren in 2017 een open brief in dagblad *Trouw*: ‘Maak Nederland koploper in de nieuwe groene economie.’ In 2018 mopperde het Planbureau voor de Leefomgeving dat het niet hard genoeg ging: ‘gebrek aan daadkracht.’ In januari 2020 bromde NRC nog: ‘Nederland is in EU minst duurzaam.’

Als gevolg van dit groene gedram heeft Nederland een inhaalslag gemaakt. We zijn in tien jaar tijd van bezemwagen naar koploper gegaan. Martijn Visser, emeritus lector energietransitie aan de Hanzehogeschool Groningen, wijst erop dat Nederland binnen de Europese Unie nu nummer één is in zowel zonnecellen, wind-op-land als wind-op-zee.

Waarom zit ons net op slot? Niet omdat de vraag naar elektriciteit gestegen zou zijn. Die is sinds 2008 vrij constant en schommelt rond de 120 miljard kilowattuur. Iedereen in de energiewereld weet waardoor het wél komt. Sommigen durven dit niet hardop te zeggen. Anderen worden schathemeltjerk door de energietransitie.

De netcongestie komt door de ‘wiebelstroom’ van zonnecellen en windmolens. Op windstille nachten is er niets, als de zon schijnt en de wind waait, zijn er pieken van jewelste. Tevens is er opeens tweerichtingsverkeer op het net. De directeur van een energiebedrijf schatte onlangs in *De Telegraaf* dat mensen met zonnecellen op hun dak maar 30 procent van hun opgewekte stroom zelf verbruiken. De rest gaat terug. Ook dat betekent dikkere kabels.

Journalist en elektrotechnisch ingenieur Henk Tolsma rekende in zijn boek *Donkerluwte. Ombouw van de stroomvoorziening* uit 2021 uit dat er bij ons 340.000 kilometer stroomkabel ligt (bijna de afstand naar de maan). Dat wordt door de opmars van zon en wind driemaal zoveel, voorspelde hij.

En dat alles omdat zon en wind zo ‘hernieuwbaar’, ‘duurzaam’, ‘groen’ en ‘goedkoop’ zouden zijn. Om met dat laatste te beginnen, er zijn allerlei extra kosten (‘systeemkosten’). De Duitse energieminister Katherina Reiche wees daarop in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. ‘Eén feit is te lang verzwegen: een energietransitie die de systeemkosten negeert, zal het land dat ze beweert te redden, te gronde richten.’

De Deense deskundige Bjorn Lomborg schat dat de wereldwijde energietransitie, als je die systeemkosten meetelt, bijna 12 biljoen euro heeft gekost. Bij zo’n moeilijk voorstelbaar bedrag (12.000 miljard!) wil je weten wat je ervoor terugkrijgt. Wat was ook alweer het doel?

Allereerst het redden van het klimaat en de planeet. Welnu, in de almaar stijgende CO₂-concentratie zoals die sinds 1958 op de Mauna Loa-vulkaan op Hawaï wordt gemeten, valt geen dipje te ontwaren. Als tussendoel moest de wereldwijde afhankelijkheid van fossiele brandstoffen omlaag. Volgens de Tsjechisch-Canadese expert in energietransities Vaclav Smil was de wereld dertig jaar geleden nog 76,6 procent fossiel en nu 76,4 procent. Het Internationaal Energieagentschap rekent anders, maar ziet al even weinig vooruitgang, van 87 procent in 1973 via 81 in 2013 naar 80 procent nu.

Met andere woorden, de energietransitie zoals die tot nu toe is vormgegeven (wel zon, wind en biomassa, geen aardgas en kernenergie) is allesbehalve een succes. Sommige westerse landen (Duitsland, Nederland) de-industrialiseren. Er dreigt massale stroomuitval, zoals vorig jaar op het Iberisch schiereiland. En in een van de rijkste landen ter wereld komt er soms geen stroom meer uit het stopcontact.

In tien jaar tijd gingen
we van achterblijver
naar groene koploper